

Fortepian po renowacji części akustycznej i mechanicznej – SAP Renovation.
Fot. Filip Jackiewicz

Renowacja dna rezonansowego – SAP Renovation.
Fot. Filip Jackiewicz

Forniowanie – SAP Renovation.
Fot. Filip Jackiewicz

Pokazowe pianino (przed i po renowacji) – SAP Renovation.
Fot. Filip Jackiewicz

Jak oni to robią?

Europejskie zagłębienie fortepianowe

FILIP JACKIEWICZ

Produkcja i renowacja fortepianów to temat dla zwykłych śmiertelników zupełnie nieznaną, dlatego niewielu z nas zwykłych śmiertelników wie, że w Kaliszu istnieje jedyne w Europie, a może nawet na świecie zagłębienie, w którym każdy temat związany z tymi instrumentami jest chlebem powszednim.

„Przemysł” fortepianowy w Kaliszu i jego okolicach bezsprzecznie związany jest z istnieniem w tym mieście od końca XIX w. Fabryki Fortepianów i Pianin Calisia oraz jednej z trzech na świecie szkół edukującej pracowników dla tej niszowej branży. Absolwenci, utworzonego w 1954 r. Technikum Budowy Fortepianów zasilają szeregi ok. 20 firm zajmujących się budowaniem lub renowacją fortepianów w Kaliszu. Liczba ta dotyczy firm działających oficjalnie, ponieważ w kaliskie zagłębienie wpisują się również warsztaty przydomowe, często działające w garażach. Na pewno pracy wystarczy dla wszystkich. Świadczą o tym magazyny firm, w których instrumenty wymagające renowacji ustawia się w długich kolejkach.

Produkcja

Produkcją fortepianów w Kaliszu zajmuje się m.in. firma PianoEurope, która produkuje fortepiany marki Vogel na licencji niemieckiego Schimmel'a. „Polski instrument, niemiecka precyzja” głosi hasło reklamowe firmy, która swoją ofertę poszerza również o renowację instrumentów.

Jeżeli chodzi o produkcję fortepianu, można ją podzielić na trzy następujące etapy: produkcja obudowy, mechanizmów i akustyki. Jeżeli chodzi o obróbkę drewna, to jest ona obecna w każdym z tych etapów. Jednak najbardziej widoczna jest w produkcji obudowy i akustyki. Obudowa, nogi i wszelkie inne elementy wykonywane są ze starannie wyselekcjonowanego wysokogórskiego drewna świerkowego, które ze względu na małe przyro-

sty roczne i małą ilość żywicy najlepiej nadaje się do tego typu produkcji. Najbardziej tradycyjnym wykończeniem obudowy jest nałożenie powłoki poliestrowej, która pozwala na uzyskanie niezwyklej głębi i przezroczystości. Możliwe są również inne wykończenia, takie jak intarsje, forniry itp.

Pilnie strzeżoną tajemnicą każdego producenta fortepianów jest wykonywanie dna rezonansowego. Jest to jeden z najważniejszych elementów odpowiadających za wydawanie przez fortepian dźwięku. Wykonywane jest ono z drewna świerka wysokogórskiego o gęstość 10 słoju na cm sezonowanego minimum 2 lata. Na dnie wykonywane jest żebrowanie z litego drewna świerkowego. Dno rezonansowe posiada malejącą ku

Forma do produkcji obudów – PianoEurope.

Fot. Filip Jackiewicz

Forniowanie i wykonywanie intarsji - PianoEurope.
Fot. Filip Jackiewicz

Polerowanie poliestru - PianoEurope.
Fot. Filip Jackiewicz

Lakiernia - Piano Fiks.
Fot. Filip Jackiewicz

Dźwignia do montażu i demontażu dna rezonansowego - Piano Fiks.
Fot. Filip Jackiewicz

Dno rezonansowe - Piano Fiks.
Fot. Filip Jackiewicz

krańcom grubość, wyprężenie – efekt membrany. To właśnie wyprężenie i uźebrowanie jest największym sekretem producentów. Dla renowatorów kwestia odtworzenia dna rezonansowego może okazać się „nie do przejścia”, dlatego częstym krokiem renowatora jest kupienie nowego dna od jednego z dwóch liczących się na świecie producentów lub naprawa starego poprzez wybielanie, suszenie, szpanowanie, szlifowanie i lakierowanie.

Renowacja

Renowacja fortepianów może odbywać się kompleksowo lub częściowo. Kompleksowa renowacja zawiera w sobie naprawę, takich jednostek jak: obudowa, mechanizm i klawiatura poprawia akustykę.

Zakres remontu obudowy obejmuje zdjęcie starego lakieru; uzupełnienie brakujących części okleiny, elementów rzeźbionych, intarsji oraz innych ozdób; naprawa uszkodzonych elementów obudowy to jej szlifowanie i przygotowanie do lakierowania; lakierowanie obudowy; uzupełnienie bądź naprawa galanterii metalowej (zawiasy, rolki pedału itp.), składanie instrumentu.

Wszelkie prace nad stylizacją, czyli wykonywanie rzeźb, intarsji, inkrustacji, złocień odbywa się ręcznie i tradycyjnymi metodami. Każdy instrument oceniany jest indywidualnie i na podstawie je-

go stanu klient otrzymuje propozycję odpowiedniego wykończenia, koloru oraz doboru lakieru do obudowy. Osobną bardzo ważną kwestią dotyczącą renowacji fortepianów jest ich transport do renowatora i z powrotem do właściciela. Muszą one być transportowane w klimatyzowanych samochodach, ponieważ szybka zmiana temperatury może negatywnie wpłynąć na drewno, lakiery czy nawet doprowadzić do całkowitego zniszczenia instrumentu.

Firmy renowatorskie są w stanie spełnić właściwie każdą zachciankę właściciela instrumentu. Jed-

nym ograniczeniem jest zasobność jego portfela.

Wydawać się może, że renowacja i produkcja fortepianów to sektor niszowy, oraz nieprzyszłościowy. Jednak wizyta w europejskim lub nawet światowym zagłębiu fortepianowym w Kaliszu pokazuje, że firmy prowadzące ten biznes mają się dobrze, a prace nad fortepianami zabytkami będą trwały jeszcze wiele lat.

Autor artykułu dziękuje za pomoc Zbigniewowi Kozera oraz następującym firmom: PianoEurope, SAP Renovation i Piano Fiks.